

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Omnia Latina Scripta Matthiæ Flacij Illyrici

Flacius, Matthias

Magdeburgæ

VD16 F 1296

11. Adhortatio ad Misnicas Ecclesias, de constantia in religione præstanda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36647

ADHORTATIO M. FL.
ILLYR: AD CONSTANTI-
am in agnita I: Christi religione & Au-
gustana confessione, Scripta ad Ec-
clesias Misnicas & alias uocis
Christi, unici optimiq;
pastoris audi-
trices.

CVM iam, homo nouus, apud uos
institurati Euangelij Iesu Christi
auditores uerba facere uelim, mul-
ta mihi haud dubie prius de me dicen-
da essent, ut causam sciretis, quare ego
hoc tempore uos alloquerer. Verum,
quoniam & breuitati studeo, & alibi
prolixius in ædito scripto de mea per-
sona dixi, totum hunc sermonem in
præsentiarum omittam. Ac tantum il-
lud monebo uos, ut, quoniam pijs uni-
cum pastorem, unicumq; æterni patris
Filius, Dominum nostrum audire de-
bent, qui suos iam per pastores, iam per
piscatores, iam per publicanos, iam per
infantes & lactentes, iamq; per alia &
alia testacea uasa alloquitur, ut inq; non
tam externam speciem, personamq; im-

becilli homuncionis, quam ipsam uocem doctrinamq; , num unci præceptoris Christi sit, diligenter perpendatis.

Christiani enim hoc certo statuere debent, quod ea sit nostræ religionis firmitas, ut neq; , si quid Salomon in solio maiestatis suæ sedens impiū, idolatricumq; dixerit aut docuerit, propter personæ maiestatem impium falsumq; esse desinat. Neq; etiam, si quid latro in cruce pendens pium sanctumq; asseruerit, propter illam ignominiosam personam, locumq; , impiū Deoq; displicens fiet.

Quare nulla personarum habita ratione attendite modo, an uera, sacrisque literis solide firmata sint ea, quæ uel nos, uel alij dixerimus, uel uero falsa & impia. Si falsa & impia, nostræq; ueræ religioni contraria esse agnoueritis, tūc ea toto pectore detestemini & execremini, quantumuis ea magnus aliquis nomine, eruditionis, pietatis, &c. uel etiam Angelus de cælo dixerit, contra si uera piæq; esse agnoueritis, tum ea seruo, ac ex animo amplectamini, eti-

ni, et
protul

D.

cum u

cemb

cedent

ter co

gestus

uigiles

potuer

M. Fre

lieber

habe

risim

hac u

habt

Quid

denuo

grewl

terribi

proru

ligen

absol

modo

solutu

um, r

repeti

ni, etiamsi uel piscator, uel olitor ea protulerit.

D. Gasparus Crucigerus anno 1548, cum ualde imbecillus esset, nocte 16 Decembris diem (qua & mortuus est) praecedente, inter dormiendum uehementer commouit corpus, & horribiles gestus uultu expresit. Qui aderant ei uigiles tentarunt eum excitare, sed non potuerunt. Sequenti die mane dixit M. Freschelio Diacono Vitebergensi. **O lieber M. Freschel / wie gewlich ding habe ich diese nacht gesehen. O charissime Frescheli quam horribilia nocte hac uidi. Quarente Freschelio, was habt ihr gesehen lieber herr Doctor? Quid uidistis D. Doctor: Respondit denuo, O ich magt nicht sagen / so gewlich war es. Nō libet dicere, adeo terribile erat. Instante Freschelio, tandē prorupit in has uoces. Ich sol nur wiligen / sols nur annemē / sie wollē mich absolutern / Solūmodo assentirer, solūmodo id acciperem, ipsi me essent absolutori, Sed contradixi, testor Deum, me contradixisse. Hac aliquoties repetijt.**

Ff 3

Acci

Accidit autem id eodem tempore, quo alij boni uiri non bona dogmata, & Ecclesiae Christi deformationes in monasterio Cellae scriptitarunt. Cur hanc uel maxime memorandam narrationem praeterierit ista de D. Crucigeri hominis Theologi morte habita oratio Philosophica, non uideo sane, nisi quod cerno, omnia Adipharistarum iam composita esse ad demulcendas aures, ciendamque eruditionis eorum admirationem. Atque ideo odiosam illam nimiumque stoicam & asperam Christi ueritatem quam longissime fugere.

Hanc eius uisionem non dubito sic intelligendam esse, quod cum hoc triennio iam praeterito tota Ecclesia Satanæ cribanda tradita sit, alijque collegæ tunc Cellam ad scribenda Noua Interim uocati, in ipso iam opere occupati erant (Nam inde potissimum ista noua legislatio progressa est) ad ipsum quoque maximus ille Satan, omnium diabolorum, & impij mundi huius Princeps, cuius Antichristus est uicarius, cum sui Antichristi abominati

minat
eis aff
as Ant
matu
menta
stifica
res par
absolu
retur
tentat
in ern
uo sæ
disce
bene
non u
teresse
nemo
sit: Q
hic m
interf
Se
iam a
non t
culis,
fasq
prom

minationibus uenerit, hortatus sit, ut
eis assentiretur, reciperet caremoni-
as Antichristi: Adiuuaret restituere pri-
matum eius, Missam, septem Sacra-
menta, & corruptelas doctrinæ de iu-
stificatione, fide & pœnitentia: Esse
res paruas, mera Adiaphora, facile eum
absolutionem acquisiturum, assenti-
retur modo illis dogmatibus.

Verum illum Dominus & in illa
tentatione confirmauit, & ne porro
in errorem abduceretur, ex hoc pra-
uo sæculo abstulit, sicut & Philippus
discedens Cellam eum consolatus est:
bene cum eo agi, quod discedat hinc
non uulnerata conscientia, se cogi in-
teresse istis deliberationibus, quibus
nemo bona conscientia interesse pos-
sit: Quem me uerissime dicere & nihil
hic mentiri sciunt ij, qui ei consolationi
interfuerunt.

Sed illud quidem tunc uerum fuit,
iam alia est rerum naturæ ratio, nunc
non tantum interesse talibus conuenti-
culis, sed & scribere mutationū leges, ip-
sasq; mutationes minis astutisq; ubiq;
promouere non tantum bona consci-
entia,

entia, sed & plane pie sancteq; possumus.

Sed ad rem. Vidit optimus ille uir horribilem presentium Christi & Belial conciliationum picturam, & haud dubie ueram. Quam si nos quoq; oculis mentis uerae, ut ipse eam uidit, omnesq; in extrema die uidebimus, cernere possemus, iramq; Dei istis plus homines, quam Deum timentibus Adiaphoristis & Interimistis imminentem perenderemus, nae nos aliquanto magis a presentibus uerae pietatis corruptelis abhorreremus.

Verum enim uero despiciant Epicuræi, Interimistæ & Adiaphoristæ iramq; Dei, omnia parua, & mera Adiaphora iudicent, donec eos poena diuina obruat. Ego, quoniam ipsis, qui semel statuerunt, se uelle adorando imaginem bestiae, placandoq; Babyloniam meretricem crucem fugere, constantiam frustra suaderem, monebo tantum uos oues Christi, quæ in Misnia & alibi estis, ut summo studio uitetis lupos papisticos, Interimisticos & Adiaphoristicos, & omnes in uniuersû mutati-

ones

ones istius agnitæ, probatæq; CHRIS-
ti religionis serio fugiatis, & deteste-
mini.

Huius sententiæ facile multæ fir-
missimæ rationes afferri possunt. Pri-
ma. Certum est, eam religionem, quam
hactenus habuimus, esse ueram Iesu
Christi pietatem. Id scimus omnes cla-
rissimis testimonijs scripturæ hactenus
euentissimè probatum esse. Id con-
fitentur ipsimet papistæ, dum lucem
fugiunt, ac, ne religio nostra in libero
iudicio toties promissi concilij dijudi-
cetur, summe cauent. Id multorum pi-
orum nostra doctrina institutorum ar-
dens inuocatio etiam in ipso extremo
agone clare testatur. Idem tam diu uo-
ciferati sunt omnes isti Adiaphoristici
seductores, qui iam se ad fœlicius papi-
starum latus nauis inclinant.

Scimus etiam Satanam millearti-
ficem cū suis papistis nihil magis quæ-
rere, quam nostræ religionis corruptio-
nem. Quare igitur sumus in tanta re-
tam negligentes, ut patiamur nobis
noua dogmata proponi, ac in templum
intrudi? Quare non manemus in ag-
nita

nita receptaq; Christi ueritate: Profe-
cto non sanæ mentis, sed epicurei furo-
ris est, scienter pati ueram religionem
sibi corrumpi, & in Antichristianismû
transformari.

Secunda, Manifestissimum est esse
multa in istis nouis mutationibus, par-
tim per se suaq; natura, partim circum-
stantiarum ratione impia. Circum-
stantiarum ratione sunt omnia impia,
primum, quia omnes prorsus istæ mu-
tationes languefaciunt pios, & in du-
bitationem inducunt, confirmant
impios, quod idem plane est, ac scan-
dalizare: Fieri autem id tum Philip-
pus in quodam scripto de Adiaphoris
tum experientia, tum omnium pio-
rum iudicium, tum & uerbum Dei te-
statur.

Si igitur Christus iudicat tantum
scelus esse unicum pusillum scandaliza-
re, ut satius sit alligata asinaria mola
in profundum maris abijci, quanto
maius peccatum iam per præsentis
mutationes Misnicarum Ecclesiarum
patratur, per quas non unicus pusillus,
sed orbis terrarum propemodum scan-
dalizatur.

daliz
dali
grau
deo
factu
ne pl

ne nu
res m
nis in
nem
pus fa
ris, cu
nem
id du
nos p
rio u
mus,
sed et
los re
Eccle
co In
nem
stra p
ratur
turpi

dalizatur, Ingens profecto hoc scan-
dali crimen est, multaꝫ de eo pie ac
grauiter dici possent, sed breuitati stu-
deo. Et qui adeo iam fortis epicureus
factus est, ut hisce non moueatur, ille
ne pluribus quidem moueretur.

Deinde sunt impia, quia hoc pla-
ne nullo modo negari potest, præsen-
tes mutationes rituum nostræ religio-
nis in papisticos significare defectio-
nem & abnegationem, quod & Philip-
pus fatetur in suo scripto de Adiapho-
ris, cum affirmat significare inclinatio-
nem ad aduersarios. Cui enim quæso
id dubium esse potest: Obsecro, cum
nos papistarum, quos tam diu tam se-
rio usq; in ima tartara condemnaui-
mus, non tantum omnes caremonias,
sed etiam quosdam præcipuos articu-
los recipimus, impijsq; episcopis supra
Ecclesias nostras (quod certe in Lypsi-
co Interim fit) imperium gubernatio-
nemq; damus, an non manifeste a no-
stra pristina religione ad impium scele-
ratumq; Papæ Antichristianismum ac-
turpiter deficimus?

Quid

Quid autem obsecro aliud omnino est, quo Adiaphoristæ monarchas placare uolunt. nisi quod eis talem quâdam suæ religionis speciem exhibere uolunt, tanquam a pristino errore discesserint, Augustanamq; confessionem abiecerint. & iam ipsorum Interim, papatumq; amplexi sint? Quare & in suo Lypsico Interim dicunt Theologi, se uelle sic in religione gerere, ut omnes cognoscant, se esse Cæsari obedientes, Quam autem quæso obedientiam requirit Cæsar in religione, nisi ut nostrâ doctrinam abijciamus, & papismum eius accipiamus?

Olim in primitiua Ecclesia fuit ingens scelus uel unico gestu, aut unico thuris grano significare suam ad impios inclinationem. At iam significare ueritatis desertionem, totius religionis Christi in abominaciones Antichristi transformatione, sapientum Adiaphoristarum iudicio non tantum non est peccatum, sed etiam est laudabile factû. O prorsus corruptum, & in Epicureismum degenerans iudicium.

Adhæc impiæ & sceleratæ sunt
istæ

istæ
genti
Euar
men
bene
Anti
Dei f
stræ r
P
inon
re, u
stant
trem
alijs t
ut &
Turc
Chris
falsu
nund
terim
dam
eader
sibi t
uentu
gion
ut ip
tame

istæ mutationes, quia fiunt cum ingenti contumelia nominis diuini, & Euangely CHRISTI. Plane uehementer obscuratur istud ingens Dei beneficium instaurati Euangely, istaq; Antichristi ex templo Christi digito Dei facta eiectio, per istas præsentis nostræ religionis corruptelas.

Præterea, cum omnes deberemus sic in omnibus nostris actionibus nos gerere, ut uidentes homines nostram constantiam & confessionem cœlestem patrem glorificarent, iam nos ita cum in alijs tū imprimis in religione gerimus, ut & Iudæi & Papistæ & dubio procul Turcæ nos & nostrum Euangelium, & Christum derideant, tanq̃ haud dubie falsum. Ante annum. cum Lypsia ante nundinas conuentus de isto nouo Interim agebatur, narrantur Iudæi quidam Christianos mercatores, qui in eadem domo erant, perconctati, quid sibi tam crebri eorum de religione conuentus uellent: an dubitarét de sua religione? Se quidē Iudæos esse homines, ut ipsi quidem existimant, impios, sed tamen certe potius, quam uelint pati, sibi

sibi aliquid in sua religione mutari, uel
minimum, malle se crudelissime truci-
dari. Sic igitur nos patrem nostrum
cœlestem nostra constanti confessione
iã honoramus, ut & papistæ & Iudæi, &
omnes impij nos, nostramq; religio-
nem conspuant & detestentur.

Quin & inter nos ipsos multi imbe-
cilliores iam dubitant, an eis uerum
uel falsum euangelium annunciaueri-
mus. Deniq; & ea circumstantia fa-
cit præsentis actiones impias, quod ma-
nifestum est, eas parare aditum omni-
bus papisticis impietatibus erroribus,
& idolatrijs hactenus nostra Ecclesia
pulsis, Sed de hac re postea dicetur.

Porro per se impia multa in istis
mutationibus esse, alicubi prolixius
probauimus, iam quædam tantum bre-
uiter repetemus. Simpliciter igitur
impium est, quod in Lypsico Interim,
& alijs adiaphoristicis scriptis articulus
Iustificationis corrumpitur. Abijci-
unt enim Adiaphoristæ disertis uerbis
propositionem, Sola Fide iustificamur.
Item dicunt, opera ad iustificationem
esse necessaria. Non ponunt totam no-
stram

stram
tia.
telæ d
bus, &
fessio
giam
putat

I
nam
cum p
iam cl
Abieç
tentia
ponit
Lege i
uenies
strina
differa
mini
fide, S
q; cor
& con

I
co In
starū
cusat
tia so

stram iustitiam in Solius Christi iusti-
tia. Quæ sunt manifestissime corrup-
telæ doctrinæ de Iustificatione, operi-
bus, & Fide. Hoc est plane contra con-
fessionem Augustanam, & eius apolo-
giam, in qua prolixè de Sola fide dis-
putatur.

Impium etiam est, quod doctri-
nam de pœnitentia, quæ & necessaria
cum primis est, & ingenti Dei beneficio
iam clare pieq; illustrata, corrumpunt.
Abiecta enim nostra diuisione Pœni-
tentia in Contritionem & Fidem, re-
ponitur in Lypsico Interim papistica.
Lege illud caput de pœnitentia, non in-
uenies ibi fidem usquam: Sic & in do-
ctrina de Communione, cum multis
differât de ijs, quæ in adeûda cœna Do-
mini cogitanda sunt, nusquã dicunt de
fide, Sic fit & in excerpto eius. Hæ quo-
q; corruptelæ manifeste cû uerbo Dei,
& confessione Augustana pugnant.

Impium etiam est, quod in Lyp-
co Interim non obscure septem papi-
starû sacramenta restituantur: Nec ex-
cusat impietatem, quod fallendi gra-
tia sophisticis quibusdã, generalibusq;
nomi-

nominibus eam palliant. Hoc itidem pugnat cum Augustana confessione.

Impium est, quod Missa abolita restituitur, uulgaresq; cantilenæ, præsertim in Lypfico Interim, ferme prorsus abolentur, pugnat & hoc cum Augustana confessione.

Impium est, quod Episcopis datur Dominiũ supra Ecclesias, quodq; Antichristus in templo Christi collocatur, & ita iubentur obseruari audiriq; Episcopi Antichristi, qui, ut confessio inquit, nobis anathema esse debet: Pugnat igitur & hoc cum Augustana confessione. Impium est, quod doctrinam dæmoniorum de prohibitione ciborũ restituunt, quanquam sophismate quodam lenitam. Impium quoq; est, quod alios papisticos ritus restituunt. Recte inquit confessio Augustana, oportet abijcere non solum abusus, sed etiam ipsos ritus, ne uitiosi cultus confirmentur.

Multa igitur simpliciter, suaq; natura impia & directe cum uerbo Dei, & Augustana confessione pugnantia in istis nouis reformationibus continentur.

Hacten-

H
explic
fugien
religio
omnia
sint, a
uero p

T
fugien
mutat
amitti
casio
papatu
fit, Pri
is, incit
dentib
do no
prorsus

Te
consta
de tori
is obsta
pratext
tenden
papatu
aut tim
ant, aut

Hactenus secunda & præcipua ratio explicata est, cur præsentés mutationes fugiendæ sint, ac constanter in accepta religione perseverandum: Quia scilicet omnia in istis mutationibus impia sint, alia ob circumstantias aliquas, alia uero per se, suaq; natura.

Tertia Ratio, cur mutationes istæ fugiendæ sint, hæc est, quod per istas mutationes non retinetur religio, sed amittitur, daturq; tantum multiplex occasio maioribus mutationibus, totiq; papatui reuehendo: Multis id modis fit, Primum augetur animus aduersariis, incitanturq;, ut iam nobis ueluti cedentibus fugientibusq; instent, Secundo nostrorum animus frangitur, & prorsus emollitur.

Tertio pessuntur propterea aliqui constantes Doctores, qui, cû uideant agi de totius religionis corruptela, principis obstare conantur, atq; ideo pulchro prætextu, tanquam de rebus paruis contententes eijciuntur. Quibus expulsis papatus iam est acceptus: Nam reliqui aut timidi sunt, ut resistere non audeant, aut etiam mali, ut nolint. Cum pro

G g Pijſ,

pijs, doctis, grauibus & constantibus
Doctoribus impij, leues & indocti sub-
stituantur, ut Torgæ factum est, iam to-
tus papatus est receptus. Nam Morus &
similes Adiaphoristæ, Misnensesq; Ca-
nonici tandem, si minæ & magna præ-
mia proponentur, etiam papatû, ac ip-
sum Alchoranum accipient.

Postremo ipsæ cæremoniæ, quæ in-
traduntur, sunt maxima papatus pars,
sunt enim fundamenta & sedes ac nerui
superstitionum & impietatum papisti-
carum, Sed non tantum cæremoniæ, ri-
tusq; papistici restituantur, uerum eti-
am gubernatio & imperium impijs
Episcopis supra Ecclesiam traditur,
Quin & præcipua dogmata de fide &
iustificatione & pœnitentia corrup-
puntur. His omnibus præparatio-
nibus mature adhibitis, quis dubitat,
quin, cum postea Sydonius, aliq; Pa-
pistici Sycophantæ, lupi & ursi in nos
irruent, facillime sint nos prorsus op-
pressuri, & totum Papatum intrasuri.

Sunt igitur Adiaphoristici dæ-
mones nihil aliud, nisi præcursores
quidam illius magni Sathanæ, qui
totius

totius
prote
tes fra
tur, r
neo
renuis
impa
nem f
ma ac
facit f
prima
dem
lignu
Si
mista
anteri
tande
Jones
Cone
re no
Interi
de alb
quenc
seq; ac
abduc
one m
bus m

totius Antichristianismi Dominus & protector est. Sape mecum praesentes fraudes, quae uerae pietati struuntur, perpendens animaduerto, eas cuneo simillimas esse, qui prima parte tenuissimus est, nec uidetur in lignum impactus magnam ligni disruptionem facere, sed tamen quantumuis prima acies sit tenuis, nihilominus aditum facit sequenti crassieci, ita, ut cum illa prima pars recepta sit, necessario tandem & sequentia recipiantur, donec lignum penitus discindatur.

Sic praesens iste Papistarum Interimistarum, & Adiaphoristarum cuneus antea subinde magis acuitur, adeo ut tandem Morus & similes Mori Nebulones tantum lineam uestem petant. Conenturq; Adiaphoristae persuadere non agi prorsus iam in istis nouis Interim de maiori re, quam tantum de alba ueste, propter quam negant quenquam bona conscientia resistere, seq; ac totam regionem in discrimen abducere debere. Seducunt ea ratione multos, ut putent plane praesentibus mutationibus, tanq̄ rebus leuissimis, &

nis, & prorsus innocuis, imo etiam salutaribus, repugnandum non esse.

Prima igitur istius exitialis cunei acies est, tantum **Horroꝝ**, alba uestis aut etiam eiectio aliquorum constantium concionatorum. Secunda iam aliquanto crassior pars, est excerptum Lypfici Interim, Medietas eius, iamq; bene crassa pars est Lypficum Interim. Porro ultima pars, seu basis, est Augustanū Interim, & tot⁹ papatus, Ita tota ista pestis est unica satanæ machina, qua uera pietas, Ecclesiaq; perditur.

Talem esse præsentium mutationū deformationumq; rationem nemo est iam, qui non coram uidet, & propemodum manibus palpat. Id etiam ipsimet **Adiaphoristæ** cōfitētur. Quid enim aliud est, q̄ in Epistola ad Hamburgenses Vitebergēses Theologi fatentur, gubernatores hoc tantū agere, ut umbrā disciplinæ in speciem nō ipsam disciplinā restituant, utq; ea ratione inclinatio-
né faciāt ad omnes abusus Antichristi. Itē, q̄ toties scripserūt, post istas mutatio-
nes sequuturas miserabiles Ecclesiarū
perturbationes, quibus dare occasio-
ne
fit ma-

fit ma-
nium
pretat
nes fir
Missa
tur. It

Io
nator
usq; m
nusqu
tantū
tophe
dunt i
quæ,
pedire
cum I
porro
obedi
rim a
totun
ista d
in per
S
& ind
sciant
in ta
gliger

fit magnum scelus. Idem indicat som-
nium Philippi de fenestris, eiusq; inter-
pretatio, quod omnes præsentis actio-
nes sint quædã fucata species, per quam
Missa papistica, totusq; papat⁹ restitua-
tur. Itẽ iudiciũ eius de animo Aulæ M.

Idem arguit & illud, quod guber-
natores nusquam uolunt indicare, quo-
usq; mutationes istæ progredi debeant,
nusquam omnino ullã metã præfigere,
tantũ subinde plura ac plura ab Achi-
tophelibus petuntur. Nusquam inci-
dunt in isto cuneo ullam asperitatem,
quæ, quo minus totus infingeretur, im-
pedire possit. Excerptum dicit Lipsi-
cum Interim iam conclusum esse. Illud
porro dicit se uelle Cæsari in religione
obedire, Cæsar dicit, se iubere, ut Inte-
rim accipiamus, quod ipse secundum
totum papatum intelligi uult. Ita tota
ista diabolica machina, & iste cuneus
in perniciem Ecclesiæ cohæret.

Sic se iam rem habere, quanq̃ docti
& indocti, Doctores & auditores probe
sciant, tamen, Deus bone, quam alij sint
in tanto periculo somnolenti & ne-
gligentes, alij uero etiam contra con-

scientiam sibi inde ordinem, disciplinam, conformitatem, pacem uentris ac mundi, & nescio quæ non plane diuina bona pollicentur.

Aliquanto ante Cellensia comitia, anno 48. D. Gaitz erat plane inimicus mutationibus, suadebat constantiam, aliquoties enim de ea re cum eo loquebar. Ac, cum indicarem me aliquid monitorium mittere uelle ad istum præsentem præpositum Misnensem, dicebat recte facies, plenus enim est reformationum. Quoties, aiebat, mihi cum eo contentio fuit de alba ueste: coemebat mei germanici scripti, quod nihil sit mutandum, tunc recens aditi exemplaria, ut in comitijs Cellæ distribueret. Paucis diebus postea reuersus ex illa præclara diæta, rectius scilicet edoctus, in publica lectione cœpit declamitare, accipienda certe esse Adia-phora, necessarium esse ordinem, non posse etiam unicam domum sine certo ordine regi.

O auarissime Iudas, quorsum te transuersum ista omnium malorum radix auaritia abripuit, ut iam nostras

Eccle

Ecclesias turbati ordinis & disciplinæ
nō obscure damnes, Antichristianos ue
ro laudes ? & adhuc uis innocēs uideri ?
Sed ego te, Deo iuuāte, nact⁹ occasionē
aliquāto meliorib⁹ colorib⁹ depingā.

Idem possem dicere & de aliorum
Adiaphoristarum prorsus uoluntaria
cœcitate. Vidi nuper Dresnensis cuius-
dam adiaphoristæ excusationem, Hallā
ad suos scriptam, qui acceptionē *Auss-
zug* excusat. Negat se papatum resti-
tuere, & alias quidem partes eius scrip-
ti aliter excusat. Cum uenit ad confite-
or, dicit, Nos non dicimus impium
confiteor, sed aliquem pium psalmum.
Quasi uero ei *Ausszug* liberum per-
mittat, ut dicat aliquem psalmum pro
confiteor, nec cogetur id integre serua-
re, cū semel acceperit, sed licebit ei inter-
pretari eius decreta, & mutare, ut uolet.

Sic iste Misnensis Canonicus, Pfe-
fingerus 14. decembris pro concione
excusans suum *Ausszug* declamitauit,
omnia ea esse Adiaphora, seruariq; pos-
se, quæ nec mandata nec prohibita
sunt, & tamen ad ædificationem fa-
ciunt, si modo ad id conscientia non

alligentur. Pro exemplo adduxit, ut si
in Baptismo admonerentur suscepto-
res, ut, si forte parentes pueri præmatu-
re obirent, ipsi infantem de Christianis-
mo erudirent, & educare adiuuarent.
Recte hæc quidem dicuntur, uerum si-
mul ostenderet, ubi quicquam tale in
Lipfico Interim, aut eius excerpto ex-
taret? Ostendat Lipficum Interim ad
ædificationem facere, & nihil ei inesse,
quod destruat.

Sic interpretatur, qualis debeat esse
ipforum confirmatio, dicit, examinen-
tur pueri de uerbo Dei, & cum idonei
sunt, communicent. Quasi uero iste
Canonicus sit unus ex illis D. nostris
Episcopis, quibus imperium super Ec-
clesiam & interpretatio in Lipfico In-
terim traditur. Aut quasi in Lipfico
Interim & eius excerpto non sit ad con-
firmationis cæremoniam gratia Dei
alligata, quam impietatem ipse tacitus
præterit. Ita simplicibus Christi pusil-
lis Adiaphoristæ instar præstigiatorum
sub specie ficus stercus in os intrudere
conantur.

Plane sicut ante annū singuli Interi-
mistici,

mistici Pseudoprophetae, ut Iſebius
D. Interim, Sidonius, Pflugus, & alij ſi-
miles nebulones, habebant ſuas gloſſas
& commentaria, manifeſte contra tex-
tum, & uoluntatem Cæſaris pugnan-
tia, quibus decipiebant homines, & di-
cebant, ſic intelligendum eſſe Interim,
non diſcrepare a noſtra doctrina, nec
eſſe tam malum, ut quidam calumniar-
entur, atq; ita imperitis impium Inte-
rim obtrudebant: Sic iam quoq; Am-
broſius iſte Dreſnenſis Adiaphoriſta
aliã interpretationem habet, aliã
item Pfeffingerus cum alijs Canonicis,
& item aliã alij. Omnes tamen eo
contendunt, ut miſerum uulguſ & im-
peritiores Doctores iſtis uiolentis gloſ-
ſis decipiant, qui, ubi ſemel decepti no-
uũ iſtud Interim acceperint, poſtea au-
dient illam cantilenam, *Haſtu mich
genomen ſo muſtu mich behalten.*

Præcipui Adiaphoriſtæ, cum ſine
mire inconstantes, & plane arundines
uento agitatæ, iam uehementer lau-
dant ſuum aureum Adiaphororum
uitulũ, ac dicunt, ex adiaphoris discipli-
nam ordinem, conformitatem, & ni-

Gg 5 hil non

hil non boni sequuturum, iam dicunt,
esse quidem seruitutem & mala, sed ta-
men tollerabilē, seq; ideo nosse pugnare
de paruis, ut meli⁹ magna tueri possint,
cū ad illa fuerit uentū, tū se staturos di-
xit D. Auaritia, sicuti rupes. Vel potius
sicut arundines uento agitatas.

Osten sum quidem est superius, agi
iam non tantum de cæremonijs, sed de
ipsis dogmatū corruptelis: Sed tamen,
ut maxime de ritibus tantum ageretur,
tū nihilominus sunt nostri Adiaphori-
stæ persimiles ignauo & timido alicui
præfecto, cui su⁹ dominus mandauit, ut
arcem aliquā, eiq; adiunctā regiunculā
dato p̄sidio tueretur: isq; cū subinde ei
significarent rustici, iam hunc, iā illum
pagum diripi a latrunculis, ac implora-
rent eius opē, obequitaret in arce, iube-
ret omnes armari & uigilare, emitteret
multas bombardas, diceretq; rusticis, se
nosse de paruis rebus pugnare, ut meli-
us possit magna tueri, non esse se tam
uilem bellatorem, qui iam hunc, iam
illum pagum propugnare uelit, se illa
neglecturum, ut arcem tueatur: Atq; ita
pateretur totam regionē deuastari, do-
nec &

nec & arx non magni momenti ampli-
us esset. Tales bellatores se esse nostri A-
diaphoristæ simulant, quanquam tales
uere non sunt, nã & ipsam arcem, id est,
Articulū Iustificationis, & doctrinã pœ-
nitentiæ in suis Adiaphoris corrumpūt.

Extenuent igitur Adiaphoristæ,
quantum uolunt, istas suas mutationes,
istumq; cuneum acuāt, tamen profecto
ista initia aditum omnibus sequentibus
mutationibus faciunt. Quare pij ho-
mines corā Deo obligantur, ni uolūt, in
æternā damnationem abijci, sūmo co-
natu præsentibus religionis corruptelis
resistere,

Ingens profecto, & plane inenar-
rabile Dei beneficium est, quod his po-
stremis temporibus in tantis tenebris
Deus tantam euangelij sui lucem accen-
dit, ac tam benigne omnes ad æternæ
uitæ conuiuium inuitat. Quare & pror-
sus nefandum scelus est, tantam esse no-
strā leuitatem, ut uerbū Dei, atq; ita si-
mul æternam uitam nobis sanguine fi-
lij Dei partam, auferri scientes & uolen-
tes tam facile patiamur.

Omnes malo hujc resistere & docti
& int.

& indocti, pauperes & diuites, nobiles
& ignobiles cœlesti mandato de fugi-
enda idolatria, custodiendo sermone,
Dei, bonoq̄, Christi deposito sauerē
iubemur.

HIC forsitan aliquis obijciēt, tu
quidem non impie mones, ut labore-
mus in retinenda religionis nostræ pu-
ritate, uerum quomodo id faciemus?
Respondeo secundum prouerbium,
uolenti nihil est difficile. Si uero pie-
tatis zelo arserimus, protinus uel mille
uias inueniemus, quibus retinendæ ue-
ritati inseruire possimus.

Iste magnus Epicurus uetus Adam,
qui etiam in pijs nimium potens est,
ita iam multos reddit ad omne bonū
opus desides, ut multi putent plane ad
se negotium religionis non pertinere,
rem totam ad concionatores reijciant,
infinitaq̄ sibi impedimenta fingant,
ob quæ nihil penitus pro retinenda ue-
ritate agant. Recte inquit prouerbium,
Ignauis semper ferias esse. Ita plane hoc
tempore omnia obstant hominibus
impietate frigefactis, quo minus pro in-
columitate euangelij multū cōtendant.

Pri-

Primum igitur est necesse, ut omnes
pij serium habeant zelum pro domo
Domini, serioq; ardore tuendæ purita-
tis in uera religione ardeant, ac uel cum
suo exitio pietatem seruatam, gloriam-
q; Dei promotam ex animo cupiant,

Deinde sint coniunctissimi audi-
tores cum concionatoribus, grex cum
pastore, non putent oues, nihil ad se per-
tinere certamen pastoris & lupi, quin
potius sciant de sua, suorumq; agno-
rum incolumitate & salute agi, sciantq;
sibi mandatum non minus, quam do-
ctori, ut Christi unici pastoris uocem
audiant, utq; lupos caueant. Atq; ita in
uera pietate coniuncti ferueant, ut neq;
si malus pastor est, patiantur eū quiduis
accipere, neq; si bonus, solū periclitari.

Videmus enim iam miram esse au-
dacious quorundam Iudarum & Bala-
amorum, audent illi quiduis ab impijs
Achitophelibus sibi propositum in Ec-
clesiam intrudere & ouium ceruici im-
ponere. Quis cacodæmon hęc potesta-
tem impijs istis proditoribus Christi de-
dit, ut illi soli possint quiduis pro libitu
accipere & in Ecclesiã inducere, nō cō-
sulta

sulta tota Ecclesia, sunt ne illi Domini
Ecclesiae, & reliqui pij sunt eorum man-
cipia: O impiam & sceleratam audaci-
am. Tales nebulones, & Euangelij Iesu
Christi proditores deberent auditores
luto e templo eijcere, sibiq; ueros ac syn-
ceros pastores accersere.

Non est prorsus, quod oues securæ de
suo periculo sequantur, aut magni faci-
ant, quidquid illi dicunt aut agunt, qui
aliquando eximij pastores uisi sunt, aut
eis ré totâ permittât: Testatur enim Esa-
ias, aurum & argentû populi Dei in sco-
riam conuerti solere, id est, præstantissi-
mos uiros in Ecclesia saepe in pessimos
degenerare, ut Saul, Absalon, Salomon
& similes. Declararunt pfecto satis hoc
tépore ij, qui colūnae esse uidebâtur, idq;
imprimis inter Theologos, nihil ab ip-
sis in hisce certaminib⁹ auxiliij expectân-
dû esse, nã ipsi non tantû nō impediūt,
sed etiã pmouēt præsentis corruptelas.

Dixit nuper D. Auaritia, de istis par-
uis nolumus contendere, uerum ubi ad
summa uentum fuerit, tum uolumus
stare constâtes sicuti rupes: sed inter par-
ua & Adiaphora, etiã propositionē So-
la fide

la fide
eam
abie
dit p
Euan
inue

mino
stet i
lius r
Si qu
etiã s
Ideo
fime
inno
fugia

N
si, cu
aliqu
acuti
teretu
bere
medi
nefic
tius c
es. Si
stacu

la fide iustificamur numerant. Nā sicut
eam abiecerunt ante annū, ita & iā pro
abiecta habent. Nuper iste ipse neq̄ ædi-
dit prolixas cōciones de iusticia Legis &
Euangelij: quærat in eis, an usquam
inueniatur, nos Sola fide iustificari.

Quare pusillus grex diligenter me-
minerit, & ueluti in manib⁹ & corde ge-
stet illud dictū cœlestis patris: Hic est fi-
lius meus dilectus, hūc audite: Itē illud,
Si quis aliud Euangeliū prædicauerit,
etiā si sit angelus de cœlo, anathema sit.
Ideoq; semel agnitæ ueritati constāti-
sime adhæreāt, omnesq; mutationes &
innouationes agnitæ Christi religionis
fugiant, & suspectas habeant.

Nemo nostrū tam stolidus est, quin,
si, cum sanos ualentesq; oculos haberet,
aliquis eū accederet, pollicereturq; se ei
acutiorē uisum effecturū, si modo pa-
teretur eum oculis sua pharmaca adhi-
bere, responderet, apage sis cum tuis
medicaminibus: Ego scio, me Dei be-
neficio sanos oculos habere, tu mihi po-
tius corrūpes uisum, q̄ meliorem effici-
es. Sic igitur & in religione Adiaphori-
stacum fraudes detestari deberemus,
qui

qui dicunt, etiam si habeatis ueram religionem, tamen ferte, ut nos uobis aliquid in ea mutemus, nos faciemus uobis meliorem ordinem, conformitatem disciplinam, &c. Quare unusquisque sic sibi non patiat, ut quicquam institui & mutari in religione, & agnita ueritate, sicut sanum oculum nobis medicari non pateremur.

Ex eademque pia in retinendo Euangelio coniunctione & illud proficiscatur, ut cum habet Ecclesia pium concionatorem, seduloque contra errores & doctrinae corruptelas pugnantem, non deserat eum: Sed cum eo unanimiter pro uera pietate usque ad ipsam mortem & crudelissima supplicia depugnet: Nec ullo modo in ipsum solum onus inuidiamque conseruandi Euangelij Iesu Christi reijciat, tanquam rei non magnificandae, uel etiam ad se nihil pertinentis. Quod, proh dolor, magis hoc tempore fit, quam unquam ab orbe condito factum est.

Non parum autem hoc ingens malum pestilentes isti adiphoristae auxerunt, qui declamitant, unumquemque suo pe-

suo periculo debere confiteri : Quo ue-
luti cuneo horribiliter coniunctionem
Ecclesiæ, & unitatem piorum discin-
dunt. O homines unitatis Christianæ
penitus immemores, Quasi uero conci-
onator constanter confitendo pro suis
opibus & cupiditatibus depugnet, ac
non potius pro sui gregis salute, & glo-
ria Dei.

Ea nos Christus coniunctione uult
esse coniunctos, præsertim in confesio-
ne & adiunctis periculis, ut alter pro al-
tero propriam animam ponere non ue-
reatur. Vult Christus Apostolos secum
uigilare & orare, laudat & Paulus uehe-
menter eos, qui secum in discrimine ste-
terunt, ac simul periclitati sunt.

Quare prorsus scelerate faciunt au-
ditores, cum non perinde se coniun-
gunt suis pijs doctoribus in certamini-
bus de uera religione, cum sint eiusdem
corporis Christi membra, sicuti in hu-
mano corpore alia membra capiti &
oculis in omnibus difficultatibus ad-
sunt, & pro uiribus opitulantur.

Quæ autem dixi de concordia con-
iunctioneque Christianorum, non tan-

H h tum de

tum de singularum Ecclesiarum concordia intelligi uolo, sed etiam de plurimum, atq; adeo omnium. Omnes enim *pij*, si corpore coniuncti esse non possunt, spiritu certe & charitate coniungi deberent. Impia enim, & prorsus scelerata est ista Adiaphoristarum sapientia, qui putant, licere alias Ecclesias perturbando, & in eis mutationes promouendo, suam incolumitatem conseruare. Item satius esse cum impijs Christianos persequi, quam cum pijs ob Christum ab impijs pati.

Declarauit uobis abunde prateritum bellum ciuile, quantam uobis ob id Deus, benedictionem dederit, nempe, ut iam & corporis & animæ seruitutem quotidie magis ac magis aggrauari, inuiti cernere cogamini. Omnes igitur Ecclesiæ inter se coniunctissimæ esse deberent, nec alterius calamitates uel consilio uel ullo prorsus auxilio iuuare: Quin potius de alterius miseria sic dolere, ac si propria membra scindi, lacerariq; sentirent. Atq; ideo omnes *pij* coetus primum precibus alios iuuare, deinde & quibuscunq; possent

sent
deber

um et
tatib
hoc
religi
ne &
auxili
imple
nus I
in fac
tates p
tione
amur
quæri
ne, to
etis, ap
ens, a
tis in

C
tempo
Cælo
trem l
nobis
faciat
ne per

sent pijs modis ex animo eis opitulari
deberent.

Tertium & præcipuum remedi-
um est, cum in omnibus alijs difficul-
tatibus publicis & priuatis, tum & in
hoc præfenti discrimine amittendæ
religionis sedulo ac sine intermissio-
ne & publice & priuatim diuinum
auxilium oratione fidei per Christum
implorare. Hoc nobis telum Domi-
nus Iesus & Spiritus Sanctus passim
in sacris literis contra omnes calami-
tates porrexit, ut inuocemus in tribula-
tione, certo promittens fore, ut exaudi-
amur. Toties repetit Christus, petite,
quærite, pulsate, orate sine intermissio-
ne, totiesq; promittit, accipietis, inueni-
etis, aperietur uobis, quin & iurat, inqui-
ens, amen dico uobis, quidquid petierit-
is in nomine meo, fiet uobis.

Oremus igitur in hoc tristissimo
tempore, summoq; amittendi regni
Cœlorum periculo, obtestemurq; Pa-
trem Domini nostri Iesu Christi, ut, si
nobis propter peccata iuste iratus est,
faciat saltem propter nomē sanctū suū,
ne pergat Antichristus gloriari, non filij

H h 3 Dei,

Dei, sed suam doctrinam ueram esse,
Neue pergant uociferari impij, ubi est
Deus eorum.

Tali seria & ardenti fidei oratione
Christiani omnipotentes sunt, nihil
enim, teste Christo, est credenti impos-
sibile. Tali telo instructus Moses, id est
ardenti oratione, findit mare rubrum,
populum suum ex summo periculo li-
berat, & Pharaonem cum suo exercitu
in mare præcipitat. Eadem ratione &
Madianitas uincit, & multa alia præ-
clara facta peragit. Sic Iacob tota no-
cte orando se suosq; ex summo discrimi-
ne eripit, Sic Iudith, sic Ester se ac
suos ex imminente exitio liberat, Sic
pugnando Dauid, & omnes alij sancti
uiri mundum & Satanam uicerunt. Sic
Alexander Episcopus constantinopoli-
tanus, cum a Cæsare cogereur, ut sequē-
ti die cū Ario cōmunicaret, tota nocte
in oratione iacendo impetrauit, ut se-
quenti die Arrius subita, turpissimamq;
morte extingueretur.

Proinde in hisce tantis difficultati-
bus, cum nullum est dubium, omnes
dæmonas erupisse, & oppugnare euan-
gelium

geliur
cius p
missio
Deum
immo
sancti
luntas
Citius
sto, co
nos D
C
filia a
um te
sa C
politi
perio
esse co
patia
Dei e
Spiri
linqu
butis
saum
tur ig
salter
niat

gelium Iesu Christi nulla ratione fœli-
cius pugnabimus, quam si sine inter-
missione oratione fidei apud ueracem
Deum instabimus, ut, secundum eius
immotam promissionem, eius nomen
sanctificetur, regnum adueniat, & uo-
luntas fiat, non diaboli & impij mundi.
Citius profecto, teste ipsa ueritate Chri-
sto, cœlum & terra transibit, quam ut
nos Dei promissiones fallant.

Quartum est etiam humana con-
silia adhibere, & non neglectis illis De-
um tentare. Supplicetis uos miseræ Ie-
su Christi Ecclesiæ humiliter uestris
politicis Dominis, & inferioribus & su-
perioribus, eosq; obtestemini, ut uelint
esse contenti eo, quod ipsis debetur, &
patiantur uos etiam Deo dare id, quod
Dei est. Sint cōtenti politico dominio:
Spirituale Christo unico domino re-
linquant. Esse etiam Turcas suis tri-
butis contentos, ac pati Christianos
suum Christianismum seruare: patian-
tur igitur & ipsi. Tantumq; fauoris
saltem miser Christus apud eos inue-
niat, qui se Christianos gloriantur,

Hh 3

quan

quantum apud eos inuenit, qui se
manifestos Christianismi hostes confi-
tentur.

Polliceamini eis etiam plura, quam
debetis, si uel sic Euangelium Iesu Chri-
sti liberum uobis relinquere uelint. Da-
re sane tyrannis omnia bona, quæ habe-
tis, ut saltem uos patiantur æternæ uitæ
thesaurū retinere, utq; in his omnibus
summis afflictionibus saltem diuini fa-
uoris solatium, æternæq; uitæ spem re-
tinere possitis. Ostendite indignissi-
mum esse, si cum Christiani dici uelint,
Iudæos homines propalam impios &
blasphemus ferant, contenti eorum tri-
butis, uos autem ferre, uobisq; mani-
festam Iesu Christi ueritatem concede-
re prorsus nolint.

Admoneatis eos etiam, quod & ip-
si hanc esse ueram religionem aliquan-
do agnouerint, eamq; probarint, & su-
os subditos habere uoluerint. Admone-
atis eos etiam, quod uobis polliciti sint,
se uos uelle in Augustana cōfessione re-
tinere. Ostēdatis, præsentēs mutationēs
pugnare cū Augustana cōfessione, ut
a pluribus hactenus ostēsum est. Ea con-
fessio

fessio
nat cu
superi
mis ca
leges
ipso
Certe
magi

A
nator
libero
per C
mana
missa
uosq;
ob ea
quan
prius
iugul
stian
causa
legiti
rent.
seria

etæ
Mag

quasi se
confi
quam
Christi
t. Da
habe
e uita
nibus
ni fa
m re
nisi
elint
ios &
n tri
mani
cede
& ip
uan
& su
one
sint
e re
ones
e, ut
con
essio

fessio diserte nō tantū in doctrina pugnat cum præsentibus mutationibus, ut superius ostensum est, sed etiā de minimis caeremonijs clare dicit: Non tantū leges de abusibus abijciēdas esse, sed etiā ipsos ritus, ne cōfirmētur uiciosi cultus. Certe si, cū stant, abijciendi sunt, multo magis, cū aboliti sunt, non restituendi.

Admoneatis etiā supremos gubernatores, de toties, tamq; sãcte promisso libero concilio: Oretis ac obsecretis eos per Christum, ne cōtra omnia iura humana ac diuina, contraq; propria promissa uobis religionem corrumpant, uosq; ac uestros Doctores ferro ac igni ob eam persequātur. Apud omnes gētes quantumuis barbaras hōc ius seruari, ut prius homines legitime audiantur, quā iugulentur. Fiat id igitur & apud Christianos, præsertim in Ecclesia, idq; in causa religionis, in qua omnia magis legitime, minusq; tyrannice fieri deberent. Huc accedere promissa eorum, tam seria, tamq; sæpe facta.

Hoc modo serio oretis, uos afflictæ Dei Ecclesiæ, uestros prophanos Magistratus, eosq; per Christum (quod

H h 4 eis

eis nomen uobiscum commune est) perq; extremum iudicium obtestemini, ne christiani christianos, ac uerum Iesu Christi, filij Dei Euangelium durius tractare uelint, quam ipsimet Turci, & alij Mahometistæ.

Nullus hic Christianus, quantumuis priuatus, multo minus is, qui est in magistratu suam operam, consilium & auxilium pie Euangelio Christi negare poterit. Cum enim sciat agi de gloria Dei, ac salute proximi, cogitur duobus Dei mandatis de dilectione Dei & proximi (in quibus duobus præceptis tota lex pendet) item & præcepto de confessione Christi, ut huic negotio, gloriae Dei & Ecclesiæ, summis uiribus, omniq; studio ac conatu inferuiat.

Grauisime profecto peccat & tota Ecclesia, & imprimis ij, qui in ea sunt in maiori autoritate, aut etiam in aliquo Magistratu, quod, quando uident id scelerate per Moros, Balaamos, Adia-phoristas & Achitophelos agi, ut eorum pij constantescq; concionatores deponantur, ac in eorum locum impij & leues, auilicq; adulatores substituuntur,
illi

illi interea, ne in aliquod periculum in-
cidant, quiescunt. Non id uobis man-
dauit Christus, cum iussit, ut uobis ca-
ueatis a Pseudoprophetis, & ueros Do-
ctores audiatis.

Vnanimiter uos omnes oportet
tum orare Deū ardentem tū etiā suppli-
care principi, ac uestra iura legesq; pro-
ponere, petere ne uobis tanta iniuria fi-
at, Deusq; contumelia afficiatur, ac pla-
ne omnia pericula coniunctim Ecclesi-
am cum concionatore subire decet.
Si ageretur de aliquo graui damno ue-
stræ rei familiaris, aut uitæ, aut aliqui-
bus publicis priuilegijs, non sic stertere-
tis. Inueniretis profecto aliqua consilia
& remedia, quibus ei malo resisteretis:
At iam nihil consilij, nihilq; remedij in-
uenire potestis.

Huc referantur & omnia politica
iura & obligationes, quas inter se magi-
stratus & subditi habent. Euangelium
enim politica iura non tollit, quin po-
tius præcipit, ut Magistratus ad hoc
gladium gerat, ut sit honori bono ope-
ri, & terrori malo, idq; uel præcipue in-
aperiendis portis Christo & eius Euan-
gelio.

Hh 5

gelio.

gelio. Qui uero hoc non facit, aut etiam contrarium facit, is non Dei, sed diaboli ordinatio est, cui resistere pi-um est.

Sed ad rem, hoc puto esse quartum remedium, ut non tantum una Ecclesia, sed multae, atque adeo omnes quae sub uno magistratu sunt unanimiter suo magistratui supplicent, ut eis religionem illam, concionatoresque immolestatos relinquat. Nec potest hic quisquam pius negare suum iam uexato & incarcerato Christo patrocinium, omnium autem minime illi, qui in magistratu sunt, quibus singulariter praecipitur, ut amplectantur & osculentur Christum, seruiant ei, sint eius nutriti, eiusque portas aperiant.

Etiam Iudaei, ubicunque locorum sunt, tantum tamen laborant pro sua impia, ipsisque exitiali religione, ut eam incolumem retineant, malintque omnia ferre, & tributa grauissima pendere, quam sibi uel in minima parte suam religionem immutari aut impediri. At nos, pro pudor, pro nostra agnita Iesu Christi religione, proque salutari, eius

Euan-

Euangelio nihil laboris, nihil odij, ni-
hil sumptuum, nihil periculi, nihil de-
niq; prorsus molestiarum perferre uolu-
mus. Patimur quieti, & ociosi nobis
subinde noua Interim, nouosq; Alcho-
ranos præscribi & præformari. O Epi-
curi de grege porci, & non Christi au-
ditores. Prompte nos Christiani & ala-
criter crucem in humeros suscipere de-
beremus, quo Dominum sequendo ad
æternam uitam per augustam portam
intrare possimus.

Habemus etiam huius remedij re-
cens, pulcherrimumq; exemplum illo-
rum septuaginta duorum Christi Apo-
stolorum, qui ante annos 17. Lypsiæ
D. Georgio ausi sunt supplicare, ut eis
liceat sub utraq; specie communicare.
O ingentem calamitatem: Adeo ne
nos Adiaphoristarum disciplina san-
guiefactos & frigefactos, ut iam tam
multæ ciuitates & regiones non au-
sint petere ac instare, ut sibi liceat perse-
uerare in ea CHRISTI religione quam
ueram esse agnouerunt, & in cuius
possessione iam consistunt, idq; se-
cundum promissa sibi a principe
facta.

facta; Adde etiam ab eo principe, qui se huius religionis fautorem perhiberi uult: Cum ante septendecim annos tantum 72. homines, florente papatu, contra receptum morem, a principe pro palam Euangelij Iesu Christi hoste petere, ut sibi sub utraq; specie secundum Christi institutionem communicare, ueramq; eius religionem habere liceat, ausi sint.

Fascinati profecto & excoecati sunt homines isto infernali Adiaphoristarum fascino. Christum, qui eis ante oculos depictus fuit, ac per quem Spiritum Sanctum acceperunt, & bonum uerbum eius gustauerunt, tam facile pati sibi auferri, & pro eo tantopere detestatum Antichristianismum sibi obtrudi ferre possunt. O quanta ira Dei manet istos Adiaphoristas, qui scientes & uolentes Ecclesiam Christi linguefaciunt, & turbam Antichristi in hoc presenti certamine confirmant & corroborant: Hactenus de quarto remedio istis Iesu Christi religionis corruptelis opponendo: iam de quinto & ultimo.

Quin

Quintum remedium est, cū Chri-
stiani a tyrannico magistratu penitus
oppressi sunt, nec eis ulla iura politica
promissaq; eorum profunt, nec adhibe-
re possunt alia contra eos remedia, sed
penitus in tyranni potestate, quasi uin-
cti tenentur. Tunc tollant crucem su-
am in humeros, parati ad mortem con-
stanter & unanimiter ueritatem cōfite-
antur. Conueniant omnes stas horis
in templum, ibi uerbum & Sacramen-
ta tractaturi, precesq; suas ad Dominū
cum lachrymis fusuri. Nemo se ibi pie
subtrahere potest, omnium autem mi-
nime doctores, quos oporteret esse fidos
bonosq; pastores, qui non fugiant pro-
tinus, cum uident lupum, sed etiam ui-
tam ponant pro ouibus & grege, cui
eos Spiritus S. præfecit episcopos.

Nec debent curare pastores iniusta
Tyrannorum mandata, qui eos uel ta-
cere, uel discedere a sua Ecclesia, uel eti-
am impia docere iubent, aut etiam eos
sub alio prætextu a ministerio remoue-
re conantur. Respondeant eis libere,
sicut Apostoli suis tyrannis responde-
runt: Oportet magis obedire Deo, quā
homi-

hominibus, Nec alij quidem Christiani, & præcipue magistratus, senatores, & alij, qui in autoritate sunt, ullo modo a suo doctore in illis periculis se se-
iungere a ministerio & templo abstinere debent, aut Tyrannorum mandata
pios doctores remouere uolenti curare. Postulat enim mādātū Dei, de dilecti-
ctione Dei & proximi, item mandatum confessionis, ne quisquam se a pio cœtu
& puro Euangelij ministerio seiungat.

Cum Tyrannus talia mandat, quæ uel propalam, uel clam ad destructio-
nem pietatis, & restitutionem Antichri-
stianismi tendunt: non est amplius
ordinatio Dei, sed diaboli, & secundū
D. M. L. sententiam, mancipium Ar-
stolyçi, seu Antichristi: cui omnes non
solum non obedire debent, uerum eti-
am ei tanquam furioso cani, aut ipsi
Arstolyco resistere coguntur.

Commendemus igitur nos Chri-
stiani Domino, & omnes auditores, &
doctores templa diligenter frequente-
mus, statiq; temporibus conuenia-
mus. Atq; ita constanti usu ministe-
rij in possessione permaneamus. Si

Interea

intere
rint g
com
mori
diap
forta
quod
uel et

S
tia, no
noru
ram e
tia, q
cum
omne
conu
præfe
temp
Chri
ebant
cedem
uū pu
os mi
cohor
cum p
ad tēp
præfe

interea graffati contra nos tyranni fue-
rint gladio, uel alijs modis, domino id
commendemus. Non est adeo miserū
mori pro Christo, ut Interimistæ & A-
diaphoristæ existimant. Vincentur sic
fortassis constantia piorum Tyranni,
quod omnes simul, uel non poterunt,
uel etiam non uolent trucidare.

Sæpe Ecclesia tali sua pia constan-
tia, non sine suo sanguine tamen, tyran-
norum impios conatus fregit. Præcla-
rum est illud exemplum huius constan-
tiæ, quod in urbe Edessa accidit. Vbi,
cum imperator Valens mandasset, ut
omnes Christiani, q̄ in templum suum
conuenirent, trucidarentur, cumq̄ iā
præfectus sumpta cohorte militum ad
templum proficisceretur, nihilominus
Christiani frequentes in templū cōflu-
ebant: Tandem eo propi ad templū ac-
cedente, muliercula quædā trahēs par-
uū puerū, festinansq̄ ad tēplum p̄ medi-
os milites transibat, eam ad se acersitā
cohortis præfectus perconstat, quonā
cum paruo puero festinaret: respōdit,
ad tēplū, quo & reliqui Christiani. Cū
præfect⁹ diceret, an nō nosti mandatū
esse a

esse a Cæsare, ut omnes qui in in tem-
plum conuenerint, trucidentur. Re-
spondit se audiuisse, & ob hoc ipsum eo
festinare cum paruo puero, ut cum alijs
Christianis pro ueritate occumbere, &
Christi martyres fieri possint. Ea con-
stantia frequentiaq; piorum permotus
præfectus, redit ad imperatorem, indi-
cat magnam multitudinem Christia-
norum confluxisse in templum, para-
tos omnes ad mortem pro sua religio-
ne, uideriq; sibi nimis crudele factum,
tam multos innocentes homines tam
paruo temporis momēto iugulare. Sic-
q; piorum constantia tyranni furor,
Domino sic cor eius regente & molli-
ente, frangebatur.

Hisce remedijs potissimum oppres-
sos Euangelicos uti debere iudico, illud
maxime respicientes, quod ea sit boni-
tas cœlestis Patris, ut nolit ijs auferre sui
uerbi lucem, qui eam ex animo retinere
cupiunt & conantur. Non sunt aggra-
uata aures Domini, ut audire nolit, nec
manus eius abbreviata, ut ferre opem
non possit, nec ille nos ultro (teste Esa-
ia) uendet & abijciet, nos modo uide-
amus

amus, ne peccata nostra nos ab ipso se-
iungant. Non ultro prior ipse suum
foedus irritum faciet, nos ei modo con-
stanter adhæreamus. Inueniet igitur
haud dubie ille uiam, qua ueritatem
Euangelij, purumq; ministerium apud
nos seruet, si modo nos id ualde cupi-
uerimus, & instanter flagitauerimus.

Hisce rationibus, ut opinor, rectissi-
me uti poteritis ad conseruandâ religi-
onis Christi ac ministerij puritatē. Sed
haud dubie ea ratio, quam primo loco
posui, id est, ardens zelus retinendæ ue-
ritatis Christi, si uere haberi poterit, ac
in nostro corde ueluti ignis quidam fla-
grauerit, tum preces ardentes fundet, tū
unanimitè cum alijs pijs confitebitur,
periclitabitur, Euangelium propugna-
bit, & mille omnino uias inueniet,
quibus retinendæ ueræ pietati seruire
possimus.

Sed nos iam stertimus ociosi, quia
nulla cura pietatis tenemur, mero epi-
cureismo oppressi prorsus frigemus. Sa-
lomon inquit: Piger dicit Leo est in
uia, sic nos somniamus nobis ubiq; in-
gentia pericula, si uel mutiuerimus pro
I i uera

uera pietate, aut bono pastore retinendo, continuo nos scilicet diabolus deuorabit. Sunt nobis item semper feriæ, iuxta uetus prouerbum, nondum putamus esse tempus repugnandi, alias faciemus, cum totus papatus nobis obtrudetur, nondum adest periculum, **es hat noch keyne noth.** Scilicet tunc repugnabitis, cum frustra repugnabitis, principio morbi repugnandum est: Sero postea medicinā parabitis, cum malum inualuerit.

Putamus item alios pro nobis depugnatos, non esse necesse, ut ego me in discrimen ob religionem conijciam. Cogitamus, Theologorum hoc officium est, qui sunt tantis donis præditi, non meum. Ego nihil sum, si conferar ad eos. Sicut nunc admodum ingeniosus sumus in excogitandis nostris excusationibus: Qui enim antea meri gigantes, constantissimiq; Christiani uideri uolebant, ij iam se, suaq; dona extenuant, ac pulchre semet excusant, cur pro Euangelio periclitari non debeant. Alij alias habent causas, & nemo plane est domi, iuxta uulgare dictum.

Imo

Imo tuum est, si modo Christia-
nus, uel omnino homo es, tibi simul
cum alijs, & separatim soli mandatum
est, ut diligas Deum ac proximum, non
uerbis tantum, sed re, ac utriq; summis
uiribus seruire coneris: Quod si in ulla
alia re, tum imprimis in religione con-
seruanda, facere possumus & debemus.

Deridemus etiam Deum sic, diui-
num hoc est opus, & non humanum.
Frustra hic ego laborem & pericliter.
Deus ipse suo tempore hoc malum cor-
rigit, Res se ultro melius habebit, & in
meliorem statum conuertetur: Vt boni
Adiaphoristæ dixerunt, cum Lypsia le-
gatos religionis urserunt, ut acciperent
illud Interim. Sperandum est, fore bo-
nos episcopos, qui pie præsent Ecclesiæ.
O fortia pectora & dilatatas conscien-
tias, quæ possunt contradictorias sen-
tentijs capere. Sciunt Episcopos esse cru-
delissimos Antichristi lupos, & tamé si-
mul possunt sibi persuadere, eos breui fo-
re optimos pastores. Imo hoc est sperā-
dū, fore ut breui Adiaphoristæ grauiter
a Deo puniantur, ni poenitentiā egerint.

Faciet quidem Deus ea, quæ ad
Ii 2 glori-

gloriam eius pertinent, sed interea cre-
auit etiam te ideo, ut eum glorifices,
idq; tibi mandauit serio, ut tua bona
opera, nempe primum confessio luce-
at, ut homines uidentes tua bona ope-
ra, glorificent patrem cœlestem. Opor-
tet igitur in omnibus rebus manum
admouendo ad laborem, Deum inuo-
care, & nō stertere, ac deridere Deū di-
cēdo, ipse sine me facere potest & faciet.

Proinde uos pij, extimulate uos
minis & promissionibus Dei ad serium
amorem pietatis, & odium impietatis,
Cogitetis uos ideo conditos esse ad ima-
ginem Dei, ut cœlestem patrem glori-
ficetis. Oretis etiam Deum serio, ut &
accendat per Spiritum Sanctum in cor-
dibus uestris iusti zeli incendium, pro
domo ac gloria Domini, proq; salute
æterna proximi, ut & illuminet uos sua
luce, ut uidere liquido possitis, quid
uerum aut falsum sit, quid Domino
placeat, aut quid displiceat, & quid om-
nino ad conseruandam ueram pieta-
tem faciat,

Ingens profecto & plane inenarra-
bile Dei beneficium est, quod his po-
stremis

stremis temporibus, post tot sæcula sui
Euangelij lucem nobis in tantis Anti-
christi tenebris, & umbra mortis sedenti-
bus instaurauerit. Ingens etiam, & pror-
sus nefarium scelus est, quod hanc ag-
nitam, salutaremq; Iesu Christi religio-
nem tam turpiter scientes & uolentes,
solummodo ob tenues rumusculos pe-
riculi abijciamus, & pedibus conculce-
mus. Nondum pugnauimus usq; ad
sanguinem, & iam animis fracti sumus.

Nostri Adiaphoristæ ex tam mul-
tis rebus ante magnis clamoribus defen-
sis tam paruo periculo permoti iam
nobis adiaphora fabricant. Obsecro
quid facerent, si eos aliquot Hyspanici
carnifices in catenis ad ignem traherēt?
Astarent item aliquot magni prælati, &
clementissimi domini, qui eis canoni-
catus, præposituras, & episcopatus pol-
licerentur, si plura adhuc adiaphora fa-
bricare uellent?

Cohorresco profecto, quoties me-
cum cogito, quantâ lucem nobis Deus
Euāgelij filij sui lucere fecerit, quāq; nos
furiose eam abijciamus. Nullæ profecto
unquam Ecclesiæ tantam lucem Euāge-

lij tam peruulgatam habuerunt, quã iã
Germanicæ, neq; ullæ unquam eam
turpius & sceleratius abiecerunt,

Deus bone adeo crucem Christi fuga-
gimus, & minis tantũ absentium peri-
culorũ eo perducimur, ut non solũ ne-
gligam⁹ purã religionem, sed etiã per-
sequamur. Quicũq; quoquo modo sciẽ-
tes læguerant cõstantiores Christia-
nos, sunt manifesti Christi persecuto-
res. Quicunq; item Magistratus prohibet
nostra, aliorũq; scripta contra Inte-
rim & Adiaphora, sunt itidẽ Christi p-
sequutores, fingant demũ sibi excusati-
ones quas cunq; uolunt, sciũt enim, aut
certe scire deberẽt, in eis scriptis uerã, pu-
rãq; Christi religionem defendi. Audio
quosdã Magistrat⁹ & dominos prorsus
ista scripta nolle cognoscere, sed tantũ
clamãt esse fanatica. Belli sane sunt isti
iudices, q; de ignotis indicãt. Sed Chri-
sti religio semp eam fœlicitatẽ habuit.
Horribile profecto uel cogitatu est, mul-
tos magistrat⁹ passim in Misnia leuib⁹
edictorũ minis eousq; p̄duci posse, ut cõ-
tra cõsciẽtiã p̄sequatur scripta cõtra p̄-
sẽtia pseudadiaphora pugnãtia, in qb⁹
tamen

tame
quam
erunt
Sõni
cunq;
sti p̄
culis
sequ
C
ram
gimu
cacia
cord
rum
entiu
dem
rorur
ctau
fente
ris sc
na fa
deno
posse
C
obte
nita
me A
perfo

tamen ea religio Christi propugnatur,
quam ipsimet hactenus pro uera habu-
erunt, & cuius adhuc se esse simulant,
Sōnient illi sane sibi excusationes quas-
cunq; uolunt, tamen profecto sūt Chri-
sti psequutores. Deus bone leuibus peri-
culis homines adeo terreri, ut etiam per-
sequutores agniti Christi fiant,

O Deus bone tam diu uerbum Dei
tam copiose audiuius, docuimus, le-
gimus, pinximus, sculpsimus: Eius effi-
caciā acceptione Spiritus Sancti, pace
cordis, gaudio Spiritus Sancti, multo-
rum pie & in seria inuocatione mori-
entium, mirabili Dei præsētia in eius-
dem propagatione, contra portas infe-
rorum, & mundi nostri defensione spe-
ctauimus: Et tamen inde hasce tantum
sententias didicimus, & retinuimus, plu-
ris scilicet præsētia, quam æterna bo-
na faciēda esse: pacemq; Deum offen-
dendo, & homines placando retineri
posse.

O per Dominum Iesum obsecro &
obtestor uos Ecclesias Christi, ut in ag-
nita Iesu Christi religione constantissi-
me Augustanæ confessioni adhærendo
perseuerare uelitis. li 4 Vos

Vos etiam eo constantiores esse & alijs Ecclesijs ueluti exemplo uestro præluere debetis, quod Deus uobis primum, ac potissimum hunc summum suum thesaurum, nempe filij sui Euangelium, reuelare & commendare uoluerit. Ex uobis hæc salutaris lux orbi terrarum effulsit: Videte, ne quãdo uobis dicat Deus: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis? Hoc profecto agit Satan per ministros suos, Papistas, Interimistas & Adiaphoristas, ut uestra uacillatione iterum omnes Ecclesias ad suum impium Antichristianismum retrahat.

O per Deum uos obtestor, cogitate, quam ingens res sit, & plane incomprehensibilis rationi humanæ æterna fœlicitas & æternum exitium: Tanta nimirum, ut filius Dei ex sua maiestate se demittens cœlo descendere, humanam carnem induere, iram Patris, ac tandem turpissimum supplicium sustinere uoluerit, quo nos miseros peccatores æterno exitio eximeret, ac in æternam uitam secum transferret.

Cum igitur tanti momenti sit effu-
gisse

gisse æterna supplicia, & regnum cœlo-
rum consequi, par est, si sana mente
præditi sumus, nos ita serio & constan-
ter ad salutem æternam properare, ut,
secundum consilium Christi, potius
nobis non tantum opes, honores, &c.
sed etiam oculum, manum, pedem, ac
deniq; totam uitam auferri pati prom-
pte deberemus, quam nos ullatenus in
isto salutari curiculo impediri.

Perpendite etiam uobiscum, quan-
tum malum sit scandalum, quod Adi-
aphoristæ prorsus cogitare non uolunt.
Dominus Iesus dicit, satius esse in me-
dium abyssi alligata asinaria mola pro-
ijci, quam unicum pusillum scandali-
zare. Quanto igitur grandius scelus est,
tam infinitas Ecclesias scādalizare, quæ
in uestram cōstantiam aut instabilitatē
respiciunt. Non potestis uel minimam
mutationem piæ religionis facere in
papatū quin, protinus plurimi per or-
bem terrarum homines uehementer ad
Antichristianismum inclinent.

Si igitur ulla fides adhuc inter nos
Christianos uerbis Christi habetur statu-
amus obsecro longe satius esse bellum,

II 5

omnesq;

omnesq; miseras perpeti, & deniq; ut
omnes suspensis de collo molaribus in
medium Albis ab Hyspanis præcipite-
mur, quam ut tam multos paruulos
Christi, imo uero & tam multas Eccle-
sias, nostram religionem in impium
Antichristianismum transformando,
& agnitam Iesu Christi religionem tā
scelerate & furiose abijciendo pedibus-
q; conculcando scandalizemus, Domi-
num Iesum contumelia afficiamus, &
nos ipsos tandem in æternum inferni
igné ad omnes diabolos præcipitemus.

Dominus Iesus suo sancto Spiritu
ita illuminet, & inflammet corda no-
stra, ut uelimus & possimus uel per ig-
nem & grauissima quæq; supplicia ad
perpetuam illam regni cœlorum beati-
tudinem foeliciter peruenire. Orate cha-
rissimi in Christo fratres sine intermis-
sione, petite, quarite & pulsate, oratio
enim piorū omnipotens est. Nihil est,
teste Christo, impossibile credenti. Nō
obliuiscetur nostri cœlestis pater, usq;
in finem nobiscū est, ex tribulatione er-
ripiet nos & glorificabit.

Illu-